

باروری و عقیم‌سازی در فقه مذاهب اسلامی

مؤلفان

فروغ رضائی ممقانی

مهدی حسن‌زاده

مدیقه قاسمی

منصور محرمی

عنوان و نام پدیدآور	: باروری و عقیم‌سازی در فقه مذاهب اسلامی / مولفان مهدی حسن‌زاده... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تبریز: انتشارات فادیا، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۴ ص.
شابک	: 978-622-6354-51-6
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: مولفان مهدی حسن‌زاده، فروغ رضائی‌ممقانی، منصور محرمی، صدیقه قاسمی.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: عقیم‌سازی (فقه)
موضوع	: Castration (Islamic law)*
موضوع	: باروری انسان - جنبه‌های مذهبی - اسلام
موضوع	: Fertility, Human -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: تلقیح مصنوعی انسان (فقه)
موضوع	: Artificial insemination, Human (Islamic law)
شناسه افزوده	: حسن‌زاده، مهدی، ۱۳۵۶ خرداد-
رده‌بندی کنگره	: BP۱۸/۶
رده‌بندی دیویی	: ۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۹۳۸۱۵

انتشارات فادیا

نام کتاب: باروری و عقیم‌سازی در فقه مذاهب اسلامی

مؤلفان: مهدی حسن‌زاده - فروغ رضائی‌ممقانی - منصور محرمی - صدیقه قاسمی

ناشر: انتشارات فادیا

حروفچینی: واحد کامپیوتر انتشارات فادیا

تیراژ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۵۴-۵۱-۶

ISBN: 978-622-6354-51-6

کد کتاب: ۸۱

پیشگفتار

کتاب حاضر به بررسی باروری و عقیم‌سازی در فقه مذاهب اسلامی می‌پردازد. عقیم‌سازی دائم به اتفاق مذاهب به خاطر قطعی بودن اضرار به نفس و همچنین وجود نگاه و لمس حرام در مسئله حرام می‌باشد اما عقیم‌سازی موقت از دیدگاه فقه امامیه جایز و از دیدگاه اهل سنت با شرایطی و در صورت اضطرار جایز است.

و در مورد باروری از دو جهت باید سخن گفت یکی در اصل بسته شدن نطفه و دیگری کاشتن جنین در رحم در مطلب اول شکی نیست که چنین کاری جایز است. اما در مورد کاشتن جنین در رحم از دیدگاه فقه شیعه نیاز به تفصیل دارد و علمای اهل سنت همگی حکم به تحریم این صورت می‌دهند.

باروری و عقیم‌سازی از مسائل بسیار مهم و چالش‌برانگیز عصر حاضر در سطح خانواده و جامعه می‌باشد. در این کتاب مسأله‌های باروری و عقیم‌سازی در دو بُعد علمی- پزشکی و فقهی مورد بررسی قرار گرفته است. تعریف علمی عقیم‌سازی مربوط به زنان و مردان و شیوه‌های عقیم‌سازی دائم و موقت حکم شناسایی موضوع را دارد. چرا که با توجه به معایمات بدست آمده در هر روش مباحث فقهی مربوط به آن بهتر تبیین خواهد شد.

کتاب حاضر تلاشی است هر چند اندک جهت به روز کردن موضوع با آمده و گشودن راه برای پویندگان آن در آینده. امید است اساتید، محققین، دانشجویان و علاقه‌مندان موضوع با عنایت خاص، نویسندگان را در جهت تکمیل این مجموعه یاری نموده و بر غنای آن در آینده بیافزایند. از همه کسانی که ما را در تدوین و نشر این مجموعه یاری کردند، بخصوص مدیریت محترم انتشارات فادیا آقای دکتر داریوش ظفری کمال تشکر و امتنان را داریم.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیاتی درباره عقیم‌سازی و تاریخچه آن

- ۱-۱ مقدمه ۱۷
- ۲-۱ عقیم‌سازی و باروری ۲۱

فصل دوم: تعاریف و مفاهیم و انواع عقیم‌سازی

- ۱-۲ پیشینه عقیم‌سازی و اخته کردن ۲۵
- ۲-۲ پیشینه باروری ۲۸
- ۳-۲ تعریف لغوی اعتم و الیم ۲۹
- ۴-۲ تعریف لغوی تعقیم ۲۹
- ۵-۲ تعریف لغوی باروری ۳۰
- ۶-۲ تعریف اصطلاحی تعقیم ۳۰
- ۷-۲ انواع تعقیم ۳۱
- ۸-۲ انواع باروری ۳۱
- ۹-۲ موارد استعمال واژه عقیم در قرآن ۳۲
- ۱۰-۲ تفاوت عقیم‌سازی و اخته کردن از نظر لغوی، اصطلاحی و معنی ۳۲
- ۱۱-۲ نظر مذاهب خمسّه در مسئله نکاح عقیم و خصی ۳۳
- ۱۲-۲ روش‌های عقیم‌سازی ۳۶
- ۱-۱۲-۲ روش‌های عقیم‌سازی در زنان ۳۶
- ۱-۱۲-۲-۱ لاپاراسکوپی ۳۷
- ۲-۱۲-۲-۱ مینی لاپاراتومی ۳۸

- ۳۸..... ۲-۱۲-۱-۳ عوارض و مزایای عقیمی لوله‌ای
- ۳۹..... ۲-۱۲-۱-۴ مشاوره برای عقیم‌سازی
- ۳۹..... ۲-۱۲-۱-۵ برگشت‌پذیری
- ۴۰..... ۲-۱۲-۲ روش‌های عقیم‌سازی مردان
- ۴۰..... ۲-۱۲-۲-۱ عوارض وازکتومی
- ۴۱..... ۲-۱۲-۲ برگشت‌پذیری

فصل سوم: مشروعیت و قانونی بودن باروری در فقه مذاهب اسلامی

- ۴۵..... ۳-۱-۱ مقدمه
- ۴۶..... ۳-۲ بررسی فقهی تلیح مصنوعی
- ۴۷..... ۳-۳ تلیح مصنوعی هترولوگ
- ۴۷..... ۳-۳-۱ دیدگاه فقهای امامیه
- ۴۷..... ۳-۳-۲ دیدگاه فقهای عامه
- ۴۸..... ۳-۴-۱ تلیح مصنوعی هترولوگ
- ۴۸..... ۳-۴-۱ دیدگاه فقه امامیه
- ۴۸..... ۳-۴-۱-۱ اطلاق و عموم پاره‌ای از آیات قرآن دریم
- ۵۰..... ۳-۴-۱-۲ روایت وارده از معصومین (ع)
- ۵۲..... ۳-۴-۱-۳ احتیاط
- ۵۳..... ۳-۴-۲ دیدگاه فقهای عامه
- ۵۴..... ۳-۵ انتقال تخمک / جنین
- ۵۴..... ۳-۶ انتقال تخمک
- ۵۶..... ۳-۷ انتقال جنین
- ۵۶..... ۳-۸ ترکیب جنین از اسپرم و تخمک زوجین

- ۵۸..... ۹-۳ تعاریف لغوی نسب
- ۵۹..... ۱۰-۳ تعاریف اصطلاحی نسب
- ۵۹..... ۱۱-۳ نظریات، روایات و آیات در مورد آثار باروری
- ۶۳..... ۱۲-۳ نظرات فقهی در چگونگی فرزند به مادر
- ۶۷..... ۱۳-۳ ادله مخالفین عقیم‌سازی و سلب زاد و ولد
- ۶۸..... ۱۴-۳ ادله مبنی بر مبانی و اصول شریعت
- ۶۸..... ۱۴-۳ ضرورت حفظ نسل و بقای نوع انسانی
- ۶۹..... ۱۴-۳ حفظ نسل مسلمانان و ترغیب بر افزودن آن
- ۷۱..... ۱۴-۳ روایات
- ۷۱..... ۱۴-۳-۱ روایت شیعی
- ۷۱..... ۱۴-۳-۲ روایت اهل سنت
- ۷۲..... ۱۵-۳ تأکید روایات بر ازدواج امان زایا ونهی از ازدواج با زنان نازا
- ۷۲..... ۱۵-۳-۱ روایت شیعی
- ۷۳..... ۱۵-۳-۲ روایت اهل سنت
- ۷۴..... ۱۶-۳ نهی از تبث
- ۷۵..... ۱۷-۳ مذمت زنان نازا
- ۷۵..... ۱۷-۳-۱ روایت شیعی
- ۷۶..... ۱۷-۳-۲ روایت اهل سنت
- ۷۶..... ۱۸-۳ روایات دال بر دعا برای طلب فرزند (بویژه فرزند صالح)
- ۷۷..... ۱۹-۳ آثار باروری بصورت تلقیح مصنوعی از منظر حقوق
- ۷۸..... ۱۹-۳-۱ منشا انتساب فرزند به پدر
- ۷۹..... ۱۹-۳-۲ منشا انتساب فرزند به مادر
- ۸۱..... ۲۰-۳ جمع‌بندی

فصل چهارم: تبیین احکام و مشکلات فقهی عقیم‌سازی و باروری
و عدم جواز عقیم‌سازی دائم از نظر مذاهب اسلامی

- ۱-۴ مقدمه ۸۵
- ۲-۴ نظریات فقهی معاصر ۸۵
- ۱-۲-۴ نظر آیت‌الله محمدجواد فاضل لنکرانی راجع به مسئله عقیم‌سازی ۸۵
- ۲-۲-۴ استدلال آیت‌الله نوری همدانی مبنی بر حرمت عقیم‌سازی ... ۸۶
- ۱-۲-۴ اشکال آیت‌الله حسینی تهرانی بر استفتاء مراجع درباره بستن لوله‌ها ۸۷
- ۳-۴ عقیم‌سازی و به‌کارگیری دیگر روش‌های پیش‌گیری از بارداری از طرف مرد و چگونگی حق زن در این مورد ۸۸
- ۴-۴ عقیم‌سازی و باروری دیگر روش‌های پیش‌گیری از بارداری از طرف زن و چگونگی حق مرد در این مورد ۹۲
- ۵-۴ مبحث اول: دیدگاه شیعه ۹۶
- ۶-۴ مبحث دوم: دیدگاه علماء و فقهای شیعه در مورد کنترل زاد و ولد و تنظیم آن ۹۹
- ۷-۴ مبحث سوم: دیدگاه اهل سنت ۱۰۰
- ۸-۴ مبحث چهارم: نظرات علماء و فقهی‌های شیعه در مورد کنترل زاد و ولد و تنظیم آن ۱۰۲
- ۹-۴ نظریه تفصیلی مخالفان عقیم‌سازی و سلب زاد و ولد ۱۰۳
- ۱۰-۴ موارد جواز عقیم‌سازی از دیدگاه مخالفان مسأله ۱۰۴
- ۱-۱۰-۴ ترس از حیات مادر ۱۰۴
- ۲-۱۰-۴ ترس نسبت به فرزندان ۱۰۵
- ۳-۱۰-۴ ترس از صدمه دیدن طفل شیرخوار ۱۰۵
- ۱۱-۴ ادله طرفداران عقیم‌سازی و سلب زاد و ولد ۱۰۶

- ۱۰۷-۴ دیدگاه اهل سنت..... ۱۰۷
- ۱۱۰-۴ دیدگاه شیعه..... ۱۱۰
- ۱۱۰-۴-۱۳ دلایل فقهای شیعی معاصر موافق عقیم‌سازی..... ۱۱۰
- ۱۱۱-۴ بررسی مسئله عقیم‌سازی در قلمرو مسائل مستحدثه..... ۱۱۱
- ۱۱۲-۴ دیدگاه فقهای شیعه..... ۱۱۲
- ۱۱۳-۴ دیدگاه فقهای اهل سنت..... ۱۱۳
- ۱۱۴-۴-۱۷ کم عقیم‌سازی از دیدگاه فقه شیعه و مسأله اضرار به نفس..... ۱۱۴
- ۱۱۴-۴-۱۱ نظر مشهور..... ۱۱۴
- ۱۱۴-۴-۱۷-۱ کم عقیم‌سازی با توجه به نظر مشهور..... ۱۱۴
- ۱۱۵-۴-۱۷-۲ نظر غیر مشهور..... ۱۱۵
- ۱۱۵-۴-۱۷-۲-۱ احکام عقیم‌سازی با توجه به نظر غیر مشهور..... ۱۱۵
- ۱۱۷-۴-۱۸ اضرار به نفس عقیم‌سازی در گرو روش‌های پیش‌گیری از بارداری..... ۱۱۷
- ۱۱۷-۴-۱۹ دلایل نقلی مشهور بر حرمت اضرار به نفس..... ۱۱۷
- ۱۱۸-۴-۲۰ مفاد لاضرر..... ۱۱۸
- ۱۱۸-۴-۲۱ اشکالات..... ۱۱۸
- ۱۲۰-۴-۲۲ روایات باب اطعمه و اشربه در حرمت اضرار به نفس..... ۱۲۰
- ۱۲۰-۴-۲۳ روایات دیگر در حرمت اضرار به نفس..... ۱۲۰
- ۱۲۱-۴-۲۴ دلایل عقلی بر حرمت اضرار به نفس..... ۱۲۱
- ۱۲۱-۴-۲۵ مبانی استدلال..... ۱۲۱
- ۱۲۲-۴-۲۶ نظر غیر مشهور در اضرار به نفس..... ۱۲۲
- ۱۲۵-۴-۲۷ مسئله لمس و نگاه در عقیم‌سازی و دیگر روش‌های پیش‌گیری از بارداری..... ۱۲۵
- ۱۲۶-۴-۲۸ لمس و نگاه در مقام معالجه..... ۱۲۶

- ۴-۲۹ آرای فقهی در مورد نگاه به صورت و دست..... ۱۲۶
- ۴-۳۰ شرایط و جواز نگاه و لمس بر اساس قاعده الضرورات تقتدر بقدرها ۱۲۷
- ۴-۳۱ روایات در مورد جواز لمس و نگاه در مقام معالجه..... ۱۲۷
- ۴-۳۲ منظور از اضطرار و حرج در مقام معالجه..... ۱۳۰
- ۴-۳۳ لمس و نگاه در موارد غیر ضروری..... ۱۳۲
- ۴-۳۴ موارد جواز عقیم‌سازی..... ۱۳۴
- ۴-۳۵ حکم تعقیم و منع حمل به‌طور دائم از نظر اهل سنت..... ۱۳۴
- ۴-۳۶ لایل عدم جواز تعقیم، منع حمل به صورت دائم..... ۱۳۴
- ۴-۳۷ حکم عقیم‌ری از نظر مذاهب..... ۱۳۷
- ۴-۳۸ حکم عقیم‌ری در حالت اضطرار..... ۱۳۹
- ۴-۳۹ حکم عقیم‌سازی در حالت اختیار..... ۱۳۹

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

- ۵-۱ استفتائات فقها و مراجع پیرامون عقیم‌سازی..... ۱۴۳
- ۵-۲ استفتائات پیرامون دیه به عقیم‌سازی..... ۱۵۲
- ۵-۳ دیه خصیه و عقیم‌سازی..... ۱۵۲
- ۵-۴ بررسی فقهی اصولی چند مسئله پیرامون عقیم‌سازی..... ۱۵۳
- ۵-۵ استنتاج نگارنده از فتاوی فقهاء..... ۱۵۶
- ۵-۶ نتیجه‌گیری..... ۱۵۶

منابع و مأخذ

- منابع فارسی..... ۱۶۳
- منابع انگلیسی..... ۱۷۳